

Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks etyki adwokackiej)¹

¹ Jednolity tekst Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej). Na podstawie uchwały Nr 52/2011 NRA z 19.11.2011 r. ogłoszono jednolity tekst Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką 10.10.1998 r. (uchwała Nr 2/XVIII/98) ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 32/2005 z 19.11.2005 r. oraz uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 33/2011 i Nr 54/2011 z 19.11.2011 r.

Rozdział I. Przepisy ogólne

§ 1.

1. Zasady etyki adwokackiej wynikają z norm etycznych przystosowanych do zawodu adwokata.
 2. Naruszeniem godności zawodu adwokackiego jest takie postępowanie adwokata, które mogłoby go poniżyć w opinii publicznej lub poderwać zaufanie do zawodu.
 3. Obowiązkiem adwokata jest przestrzegać norm etycznych oraz strzec godności zawodu adwokackiego.
 4. Obowiązkiem adwokata wykonującego zawód za granicą jest przestrzeganie norm zawartych w niniejszym kodeksie, jak również norm etyki adwokackiej obowiązujących w kraju goszczącym.
-

Orzeczenie WSD z 13.12.2014 r., WSD 121/14

WSDA bez zastrzeżeń podziela pogląd sądu dyscyplinarnego I instancji, iż zachowanie adwokata, który wykorzystuje swój autorytet dla podejmowania działań narażających pokrzywdzoną na konsekwencje finansowe podjętych wskutek jego namowy rozporządzeń majątkowych a jednocześnie, celem wpłynięcia na decyzję pokrzywdzonej podejmuje wobec niej zobowiązania, których nie może i nie zamierza wykonać – dyskwalifikuje adwokata w zakresie wykonywanego przez niego zawodu, będącego przecież zawodem zaufania publicznego.

Orzeczenie WSD z 29.11.2014 r., WSD 68/14

Zachowanie obwinionego stanowiło kwalifikowane poprzez popełnienie umyślnego przestępstwa naruszenie godności zawodu adwokata. Jest to właśnie, przywo-

lując jeden z argumentów obrońcy, sytuacja wyjątkowa. Popelnienie przez adwokata przestępstwa umyślnego nie jest w środowisku adwokackim normą ani nawet statystycznie zauważalną prawidłowością. Nawet w praktyce orzeczniczej sądów dyscyplinarnych sprawy tego rodzaju stanowią relatywnie nieznaczną część. Dlatego też, w sprawach takiego rodzaju względ na wagę naruszenia zasad deontologii zawodowej i skutki przewinienia dla postrzegania adwokatury jako zawodu zaufania publicznego oraz ogółu adwokatów i aplikantów adwokackich, biorą górę nad okolicznościami o charakterze podmiotowym, dotyczącymi osoby obwinionego.

Uchwała SN z 20.3.2014 r., SNO 2/14

Rażącym naruszeniem prawa jest stan, w którym bez żadnej wątpliwości i wań możemy powiedzieć, bez potrzeby odwoływania się do szczegółowej oceny okoliczności sprawy, że naruszono prawo w sposób oczywisty.

Orzeczenie WSD z 22.2.2014 r., WSD 88/13

Nadużycie wykonywanego zawodu adwokata przy popełnianiu przestępstwa umyślnego albo okazanie przy popełnieniu przestępstwa, że dalsze wykonywanie zawodu adwokata zagraża istotnym dobrom chronionych prawem, z istoty swojej pociąga za sobą utratę przymiotu nieskazitelnosci charakteru oraz rękami prawidłowego wykonywania zawodu, co uzasadnia wymierzenie kary dyscyplinarnej wydalenia z adwokatury.

Orzeczenie WSD z 12.10.2013 r., WSD 55/13

Zachowanie obwinionego polegające na niewywiązywaniu się ze zobowiązań wynikających z zawartej umowy najmu, doprowadzenie do wydania nakazu zapłaty oraz nierzetelne deklaracje ze strony obwinionego uregulowania zobowiązań należy uznać za podrywające zaufanie do zawodu adwokata i tym samym uchybiające godności zawodu. Dodatkowo spowodowanie przez obwinionego publikacji prasowych opisujących krytycznie jego postępowanie stanowi poniżenie w opinii publicznej zawodu adwokata poprzez utrwalenie poglądu o nierzetelności i nieuczciwości adwokatów.

Orzeczenie WSD z 11.6.2011 r., WSD 142/10

Bezsprzecznie godność zawodu adwokackiego należy rozumieć bardzo szeroko. Członek zawodu, który popełnia czyn naruszający godność tego zawodu, obniża tym samym własną powagę i odwrotnie; adwokat, który postępowaniem swoim wykra-

cza przeciwko regułom etyki i przyzwoitości, choćby jego czyn nie miał żadnego związku z wykonywaniem zawodu, obraża godność zawodu adwokackiego.

Orzeczenie WSD z 21.5.2011 r., WSD 133/10

Godność zawodu adwokata wyraża się w tym, że adwokat nie tylko winien bezwzględnie sumiennie wykonywać obowiązki i stosować się do przepisów prawa, ale wręcz wymagać od siebie wyższych standardów kultury.

Orzeczenie WSD z 16.4.2011 r., WSD 28/11

Trzeba pamiętać, że wykonując zawód adwokata, reprezentuje się przed sądami i urzędami interesy swoich klientów, ale reprezentuje się również wiedzę, profesjonalizm i wszystkie inne pozytywne cechy przynależne temu zawodowi. Nie można zatem nadużywać społecznego zaufania do zawodu adwokata, poprzez działania nie tylko nieetyczne z punktu widzenia przyjętych zasad funkcjonowania zawodu adwokata, nie tylko moralnie niedopuszczalne, ale również zabronionych przez ustawę karną. (...) Adwokatura nie może pozwolić sobie na zarzut, iż reprezentować lub bronić klientów będzie adwokat, który sam sprzeniewierzył się nie tylko zasadom etyki adwokackiej, ale także nie szanuje porządku prawnego, dopuszczając się karnego przestępstwa umyślnego.

Orzeczenie WSD z 26.6.2010 r., WSD 93/09

Oceniając wagę przewinienia dyscyplinarnego obwinionego, Sąd dyscyplinarny uznał, że czyn, którego dopuścił się obwiniony stanowi pospolite przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem czynności zawodowych adwokata, wobec czego wymierzenie najsurowszej kary dyscyplinarnej jest w pełni uzasadnione.

Postanowienie WSD z 26.9.2009 r., WSD 68/09

Nie może mieć miejsca sytuacja, aby zawód adwokata wykonywała osoba, która została prawomocnie skazana na karę pozbawienia wolności.

Orzeczenie WSD z 30.6.2007 r., WSD 92/06

Obwiniony, jako adwokat, uchybił godności zawodu przez zawinione spowodowanie okoliczności mogących poniżyć go w opinii publicznej polegające na tym, że poprzez nieusprawiedliwione niestawienie na rozprawach Sądu Rejonowego

w L. w charakterze świadka spowodował zatrzymanie i doprowadzenie go na rozprawę przez policję.

Orzeczenie WSD z 21.4.2007 r., WSD 71/06

Reprezentacja klienta czy to z urzędu, czy na podstawie umowy zlecenia powinna być jednakowa.

Postanowienie WSD z 31.3.2007 r. WSD 72/06

(...) odpowiedzialność dyscyplinarną mogą powodować jedynie zawinione uchybienia obowiązkom zawodowym a nie każde ich naruszenie, co oczywiście nie zwalnia adwokata od odpowiedzialności np. cywilnej wobec klienta.

Orzeczenie WSD z 22.11.2003 r., WSD 28/03

Zarówno bowiem z istoty zawodu adwokata, jak i pełnionej przez adwokatów funkcji publicznej, wynikają dla adwokata obowiązki, które wykraczają poza zgodne z prawem powszechnym zachowanie, a sięgają do zasad etyki adwokackiej i godności wykonywania zawodu, zaś „przewinienie dyscyplinarne” jest pojęciem szerszym od pojęcia przestępstwa. O ile bowiem przestępstwem jest czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, o tyle przewinienie dyscyplinarne definiowane jest jako czyn zawiniony godzący w zasady etyki adwokackiej lub naruszające godność zawodu adwokackiego. Zestawienie obu tych pojęć pozwala zaś na sformułowanie wniosku, że każde umyślne przestępstwo, jako podważające zaufanie do godności zawodu adwokata, stanowić będzie jednocześnie przewinienie dyscyplinarne. Brak jest natomiast zależności odwrotnej. Nie może bowiem budzić wątpliwości, że zachowanie oceniane jako sprzeczne z normami etyki i regułami obowiązującymi adwokatów, nie zawsze będzie jednocześnie wypełniało znamiona przestępstwa w rozumieniu Kodeksu karnego.

Orzeczenie WSD z 15.11.2003 r., WSD 16/03

Jeżeli bowiem obwiniony wystąpił w sądzie na rozprawie w stanie wskazującym na spożycie alkoholu, to w sposób drastyczny naruszył nie tylko obowiązki zawodowe, lecz również naraził na szwank dobre imię adwokatury i uchybił powadze sądu.

Orzeczenie WSD z 8.2.2003 r., WSD 1/03

Nie ulega wątpliwości, że zachowanie obwinionego, który zdecydował się prowadzić samochód po spożyciu alkoholu, należy potraktować jako czyn kompromitujący, zwłaszcza że dotyczy adwokata, od którego można wymagać – w stopniu wyższym niż od innych osób – zdawania sobie sprawy z potencjalnych konsekwencji takiego działania, nie mówiąc już o naruszeniu z pewnością mu znanych przepisów obowiązujących kierowcę.

Orzeczenie WSD z 17.12.1988 r., WSD 32/88

Sąd uznał, że Zbiór Zasad nie jest przecież katalogiem postępowania nakazów i zakazów, ale swoistym drogowskazem dla adwokatów w zakresie etyki wykonywania zawodu (...). Dlatego też i zwyczaje panujące w korporacji są także obowiązujące każdego adwokata.

Orzeczenie WSD z 1.3.1986 r., WSD 6/86

Wykroczeniem przeciwko godności zawodu, jest między innymi takie postępowanie adwokata, które poniża go w opinii publicznej lub podrywa zaufanie do zawodu adwokackiego. Przewinienia obwinionego (...), polegające na nadużywaniu alkoholu i przychodzeniu do pracy w Zespole, do Sądu, załatwianie klientów w stanie nietrzeźwym są szczególnie szkodliwe społecznie, gdyż poniżają adwokata w opinii publicznej, wyrządzając jednocześnie wielką szkodę adwokaturze, a pośrednio i wymiarowi sprawiedliwości.

Orzeczenie WSD z 11.5.1985 r., WSD 11/85

Obrońca powinien odmówić przyjmowania i formułowania oświadczeń zmieniających treść złożonych przez świadków poprzednio zeznań.

Orzeczenie WSD z 16.4.1984 r., WKD 3/84

Wyższy Sąd Dyscyplinarny podziela pogląd sądu I Instancji, że korzystanie przez adwokata z pomocy dziennikarza przy prowadzeniu jakiegokolwiek sprawy jest wysoce niewłaściwe.

Postanowienie WKD z 20.12.1975 r., WKD 46/75

Adwokat jest współczynnikiem wymiaru sprawiedliwości i naruszenie zasad etyki i godności zawodu godzi nie tylko w dobre imię adwokatury, ale także i całego wymiaru sprawiedliwości. Obwiniony w sposób rażący i nie licujący z godnością adwokata naruszył zasady etyki, przebywając w miejscu publicznym w stanie silnego zamroczenia alkoholowego i obnażając się, co spowodowało nie tylko interwencję organów (...), ale i przewiezienie obwinionego do Izby Wytrzeźwień.

Orzeczenie WKD z 4.12.1971 r., WKD 53/71

Adwokat, który prowadzi sprawę przed sądem „korespondencyjnie”, nie biorąc udziału w żadnym posiedzeniu sądowym i nie ustanawiając żadnego substytutu do tej sprawy, dopuszcza się poważnego naruszenia obowiązków zawodowych.

Orzeczenie WKD z 17.10.1970 r., WKD 78/70

Adwokat ma niewątpliwie obowiązek sumiennego opracowania sprawy, wyboru koncepcji jej prowadzenia według najlepszej woli i wiedzy – co może w zależności od złożoności problemów wymagać czasu. Ma jednak równocześnie obowiązek bezwłocznego informowania klienta o zaistniałych trudnościach, bądź wyłaniających się problemach, bądź po prostu o tym, w jakim przypuszczalnym terminie nada bieg sprawie, który to obowiązek mieści się w pojęciu sumiennego wykonywania czynności zawodowych.

Orzeczenie WKD z 7.9.1968 r., WKD 75/67

Uprawdopodobnienie zarzutów: 1) nakłanianie przez adwokata referenta biura podawczego sądu do sfalszowania daty wpływu przedterminowej apelacji oraz 2) nakłonienie przez niego kierownika sekretariatu do usunięcia z akt sprawy dowodu doręczenia wyroku z uzasadnieniem i sporządzenia nowego z późniejszą datą doręczenia celem umożliwienia złożenia przedterminowej apelacji – uzasadnia w pełni tymczasowe zawieszenie adwokata w wykonywaniu czynności zawodowych ze względu na interes społeczny.

Orzeczenie WKD z 25.6.1966 r., WKD 38/66

Upozorowanie zachowania terminu do złożenia apelacji polegające na nadaniu listem poleconym pod adresem sądu niepodpisanego projektu apelacji – a następnie pomimo kilkakrotnych ponagleń ze strony sądu – nie złożenie tej apelacji, stanowi

rażącą niesumiennosc w wykonywaniu swoich podstawowych obowiazkow i wyjat-
kowe lekcewazenie interesow swoich klientow oraz podrywa zaufanie spoleczen-
stwa do rzetelnosci adwokatury i dlatego winny takiego postepowania nie powinien
byc czlonkiem palestry.

Orzeczenie WKD z 28.4.1962 r., WKD 41/62

Adwokat winien wszelkimi sposobami unikać uwikłania go w jakiegokolwiek zaj-
ścia, a zwłaszcza zajścia publiczne, mające charakter zakłócający porządek i spokój
w miejscach dostępnych dla nieograniczonej liczby osób. Biorąc udział w bójce na
ulicy, niezależnie od pobudek jakimi się kierował adwokat, daje on podstawę do
drwin i komentarzy, które niewątpliwie poniżają go w opinii publicznej, co z kolei
uwłacza jego godności osobistej i godności całego zawodu.

Orzeczenie WKD z 26.11.1960 r., WKD 87/60

Osoba, wpisania na listę adwokatów, czy to wykonująca wyłącznie praktykę ad-
wokacją, czy pełniąca funkcję radcy prawnego, obowiązana jest wykonywać czyn-
ności, należące do zawodu adwokackiego, w sposób zgodny z przepisami obowią-
zującymi wszystkich adwokatów.

Orzeczenie WKD z 5.11.1960 r., WKD 105/60

(...) o wykroczeniu przeciw godności zawodu można mówić tylko wówczas,
gdy postępowanie adwokata wywołuje zgorzienie otoczenia, nabiera rozgłosu i staje
się przedmiotem słusznej krytyki publicznej.

§ 2.

**W przypadkach nieujętych w „Zbiorze” adwokat powinien kierować się zasada-
mi ustalonymi w uchwałach władz samorządu adwokackiego, w orzecznictwie
dyscyplinarnym oraz w normach zwyczajowych przyjętych przez środowisko
adwokackie.**

Orzeczenie WSD z 25.10.2014 r., WSD 86/14

W pierwszej kolejności przypomnieć należy utrwalony w orzecznictwie dyscypli-
narnym pogląd, że z przynależności do korporacji adwokackiej wynika dla każdego

adwokata obowiązek przestrzegania zasad etyki i godności zawodu, oraz zwyczajów utrwalonych w tradycji i zwyczajach i to tak w działalności zawodowej i publicznej, jak i w życiu prywatnym. Nie zasługuje na przyjęcie pogląd, że adwokat może odrzucić powyższe zasady w którymkolwiek z aspektów swojej aktywności. Niezależnie od stanu emocji i przekonania o własnych racjach, adwokat jest zobowiązany we wszystkich swoich wystąpieniach zachować oględność, takt i umiar (orz. WSD z 5.4.1990 r., WSD 4/90). Przynależność do zawodu zaufania publicznego nakłada na adwokata obowiązki i ograniczenia idące znacznie dalej niż w wypadku grup społecznych czy zawodowych niemających takiego charakteru. O ile w wypadku osób niewykonujących zawodu zaufania publicznego, zachowanie nieetyczne, niegodne, naganne, o ile nie stanowią naruszenia prawa, nie podlegają sankcjonowaniu innemu niż środowiskowe bądź rodzinne, o tyle zachowania takie w wypadku osób wykonujących zawód zaufania publicznego mogą podlegać ocenie i sankcjonowaniu w ramach przewidzianej ustawowo odpowiedzialności. Nie sprzeciwia się to konstytucyjnym zasadom demokratycznego państwa prawnego i legalizmu. Artykuł 80 PrAdw przewiduje odpowiedzialność dyscyplinarną za postępowanie sprzeczne z zasadami etyki lub godności zawodu, w zakresie doprecyzowania tych norm, odsyłając – jak już wyżej wskazano – do właściwych wewnętrznych regulacji korporacyjnych, ale też do zasad wynikających z historycznie ukształtowanego zwyczaju, potwierdzonego jednolitą, konsekwentną linią orzecznictwa dyscyplinarnego.

Orzeczenie WSD z 26.4.2014 r., WSD 17/14

W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego oczywistym jest, że podstawę odpowiedzialności o charakterze represyjnym (a taką jest odpowiedzialność dyscyplinarna) może stanowić jedynie przepis rangi ustawowej. Zatem podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokata musi być przepis PrAdw, konkretnie zaś art. 80, w którym określono zachowania adwokatów i aplikantów adwokackich podlegające odpowiedzialności dyscyplinarnej. Materialnoprawna podstawa przepisania odpowiedzialności dyscyplinarnej, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi być oparta w przepisie rangi ustawowej, a jedynie uzupełniona o przepisy pozaustawowe albo zawarte w uchwałach organów korporacyjnych (wyr. SN z 15.7.2010 r., SDI 12/10, OSNKW 2011, Nr 3, poz. 25). Przepisu o charakterze uchwał organów samorządu zawodowego nie mogą stanowić materialnoprawne podstawy odpowiedzialności o charakterze represyjnym, a więc także i odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Z wymienionych w art. 80 PrAdw podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej, trzy pierwsze mają charakter blankietowy, nie pozwalają zatem samodzielnie na ustalenie, czy określone zachowanie wypełnia ustawowe znamiona przewinienia

dyscyplinarnego. Dla przyjęcia odpowiedzialności dyscyplinarnej konieczne jest nie tylko określenie, w której z wymienionych postaci sąd dyscyplinarny upatruje podstaw odpowiedzialności obwinionego, ale także wskazanie normy konkretyzującej, i tak – w wypadku postępowania sprzecznego z prawem – wskazania konkretnego przepisu prawa naruszonego przez adwokata, w wypadku drugiej i trzeciej z podstaw – wskazania zasady lub obowiązku uregulowanych w ZZEAiGZ, bądź w innej wewnętrznej regulacji korporacyjnej, ale też wynikających z historycznie ukształtowanego zwyczaju, potwierdzonego jednolitą, konsekwentną linią orzecniczą sądów dyscyplinarnych (wyr. SN z 15.7.2010 r., SDI 12/10, OSNKW 2011, Nr 3, poz. 25). Uregulowania zawarte w ZZEAiGZ nie stanowią samoistnej, materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej o charakterze represyjnym (wyr. SN z 29.10.2009 r., SDI 22/09, OSN-SD 2009, poz. 132). Konsekwencją wskazania w art. 80 PrAdw alternatywnych podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz zasady opierania tej odpowiedzialności na przepisie rangi ustawowej przy posiłkowej i konkretyzującej roli aktów o charakterze podustawowym oraz aktów wewnętrznych, tak na etapie formułowania zarzutu przewinienia dyscyplinarnego, jak i na etapie orzekania, jest konieczność dokonywania precyzyjnego opisu czynu uznanego za delikt dyscyplinarny i wskazania, która z podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej ma zastosowanie w konkretnej sprawie.

(...) art. 80 PrAdw nie przewiduje odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej „Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej)”, ale za postępowanie sprzeczne z „zasadami etyki lub godności zawodu”. Postępowanie sprzeczne z zasadami etyki lub godności zawodu to postępowanie zaprzeczające zachowaniu uwzględniającemu nakazy i zakazy wynikające z ogólnie obowiązujących norm etycznych, poniżające w opinii publicznej, podrywające zaufanie do zawodu, także uregulowane w Zbiorze Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, ale też wynikające z historycznie ukształtowanego zwyczaju, norm zwyczajowo przyjętych przez środowisko adwokackie, wreszcie potwierdzone konsekwentną linią orzecznictwa sądów dyscyplinarnych – a zatem pojęcie wykraczające poza zbiór zapisów uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej.

Postanowienie SN z 10.5.2012 r., SDI 7/12

Ustawową podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów i aplikantów adwokackich stanowi przepis art. 80 PrAdw. Zasady etyki i godności zawodu adwokata nie mają rangi ustawowej i jako takie nie mogą stanowić samodzielnej podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej. Regulacje zawarte w Zbiorze Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu Adwokata – uchwalone Naczelnej Rady Ad-

wokackiej, powinny być zatem powoływane jako podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej, ale w związku z art. 80 PrAdw, a nie samodzielnie. Sąd Dyscyplinarny odwołał się wprawdzie w swoim orzeczeniu do tej ustawy, ale tylko do stosownego przepisu stanowiącego podstawę wymierzenia kary dyscyplinarnej. Uchybienie to, biorąc pod uwagę treść art. 80 PrAdw, który wprost odwołuje się do zasad etyki lub godności, ma jednak drugorzędne znaczenie, a wracając do zarzutu kasacji i granic zaskarżenia w niej określonych nie mogło stanowić podstawy innych poczynań SN, poza zaakcentowaniem tej nieprawidłowości, występującej czasami w praktyce sądów dyscyplinarnych.

Wyrok SN z 15.7.2010 r., SDI 12/10

1. Materialnoprawna podstawa przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi być oparta w przepisie rangi ustawowej, a jedynie ewentualnie uzupełniona o przepisy podustawowe albo zawarte w uchwałach organów korporacyjnych.

2. Przy docenieniu rangi uchwał organów samorządu zawodowego, z całą stanowczością stwierdzić należy, że przepis o takim charakterze nie może jednak stanowić materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności o charakterze represyjnym, a więc także i odpowiedzialności dyscyplinarnej. Podstawę odpowiedzialności o charakterze represyjnym może stanowić jedynie przepis rangi ustawowej. Zatem podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokata musi być przepis ustawy z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze, a konkretnie art. 80, w którym określono zachowania adwokatów i aplikantów adwokackich, podlegające odpowiedzialności dyscyplinarnej. Przepis ten przewiduje – w stosunku do adwokatów – cztery różne podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej, a mianowicie: 1) postępowanie sprzeczne z prawem; 2) postępowanie sprzeczne z zasadami etyki i godności zawodu; 3) naruszenie obowiązków zawodowych; 4) niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia, o którym mowa w art. 8a ust. 1 PrAdw (wobec aplikantów ta ostatnia podstawa nie obowiązuje). Wprawdzie trzy pierwsze podstawy mają charakter blankietowy, a więc samodzielnie nie pozwalają na ustalenie, czy określone zachowanie wypełnia ustawowe znamiona przewinienia dyscyplinarnego, a zatem dla przyjęcia odpowiedzialności dyscyplinarnej konieczne jest nie tylko określenie, w której z wymienionych postaci sąd dyscyplinarny upatruje podstaw odpowiedzialności obwinionego, ale nadto także wskazanie normy konkretyzującej (np. w wypadku postępowania sprzecznego z prawem – wskazania konkretnego przepisu prawa naruszonego przez adwokata, w wypadku drugiej z wyżej wymienionych podstaw – wskazania konkretnej zasady uregulowanej w ZZEAiGZ, w wypadku zaś trzeciej z podstaw – wskazania konkretnego obowiązku, określonego bądź to w powoływa-

nym Zbiorze zasad etyki adwokackiej i godności zawodu, bądź to w innej wewnętrznej regulacji korporacyjnej, bądź też wynikającego z historycznie ukształtowanego zwyczaju, potwierdzonego jednolitą, konsekwentną linią orzecznictwa sądów dyscyplinarnych). Niemniej jednak to właśnie art. 80 PrAdw jest ustawową podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów. Na konieczność dokonywania precyzyjnego opisu czynów uznawanych za delikty dyscyplinarne i na potrzebę wskazywania, która z podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej ma zastosowanie w konkretnej sprawie wówczas, gdy przepis ustawy przewiduje alternatywne podstawy tej odpowiedzialności, a przede wszystkim na regułę opierania odpowiedzialności dyscyplinarnej na przepisie rangi ustawowej, a jedynie posiłkową, konkretyzującą rolę aktów o charakterze podustawowym oraz aktów wewnętrznych, Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, orzekając jako sąd odwoławczy w sprawach dyscyplinarnych sędziów. Przykładowo, w wyroku z 23.1.2008 r., SNO 89/07, OSNKW 2008, z. 5, poz. 37, stwierdzono, że „artykuł 107 § 1 ustawy z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych stanowi materialną podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego i zawiera generalne znamiona deliktu dyscyplinarnego, których konkretyzacja następuje w wyroku sądu dyscyplinarnego i powinna mieć postać jednoznacznego określenia tego deliktu jako przewinienia służbowego lub uchybienia godności urzędu oraz odpowiednio: precyzyjnego wskazania naruszonych przez sędziego norm konkretnego aktu prawnego albo dokładnego opisu jego zachowania przynoszącego ujmę pełnionemu urzędowi”. Sąd Najwyższy stwierdza, że brak jest jakichkolwiek racjonalnych przesłanek, aby wobec orzeczeń organów dyscyplinarnych innych prawniczych korporacji zawodowych (to jest sądów orzekających w sprawach dyscyplinarnych prokuratorów, notariuszy, radców prawnych i adwokatów) stosować mniej restryktywne standardy w zakresie precyzji formułowania i kwalifikowania przypisywanych deliktów dyscyplinarnych. We wszystkich tych wypadkach mamy bowiem do czynienia z podobnego charakteru odpowiedzialnością represyjną. Zapatrywanie takie wyraża nie tylko skład orzekający w niniejszej sprawie. Stanowiło ono bowiem fundament np. wyroku SN z 29.10.2009 r., SDI 22/09, OSN-SD 2009, poz. 132, w którym także wyrażono, między innymi, pogląd, iż „(...) materialnoprawną podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej o charakterze represyjnym jest przepis art. 80 PrAdw”, a w konsekwencji, „że (...) uregulowania zawarte w Zbiorze zasad etyki adwokackiej i godności zawodu nie mogą stanowić samoistnej, materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej o charakterze represyjnym”.